

BESLUT
2025-06-18

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 17 mars 2025

Saken

Omställningsstudiestöd, samordning
med föräldrapenning

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 47 § andra stycket i lagen om omställningsstudiestöd inte överklagas.

Ärendet

NN ansökte om omställningsstudiestöd med helt stöd under tiden den 12 augusti 2024 – den 30 maj 2025. I ansökan uppgav NN att han inte kommer få någon ersättning från Försäkringskassan under tiden han ska studera.

CSN beslutade att bevilja NN omställningsstudiestöd med helt stöd under vecka 42 – 51 år 2024 och 3 – 22 år 2025.

CSN skickade, den 3 mars 2025, en skrivelse till NN, av vilken framgår bland annat följande. CSN har fått information från Försäkringskassan att NN har under perioden den 8 till den 9 november och den 18 till den 22 december 2024 får föräldrapenning på heltid. CSN räknar ut ett genomsnitt för hans föräldrapenning under hela hans studiestödsperiod. CSN har bedömt att han har föräldrapenning i genomsnitt 10 procent av heltid under perioden den 14 oktober – den 22 december 2024. Han kan inte få omställningsstudiestöd för samma tid som han får föräldrapenning. Om CSN inte får några synpunkter från honom eller några nya uppgifter, utgår CSN från de uppgifter som CSN har idag. Det kan innebära att han inte har rätt till omställningsstudiestöd eller att han måste betala tillbaka omställningsstudiestöd som han redan har fått.

NN besvarade CSN och anförde bland annat följande. Han har fått tio pappadagar, då hans barn föddes den 1 september. Han sökte föräldrapenning fem helger i rad, i september, och hans första utbetalning kom i oktober då han började få

omställningsstöd. Han hade inte omställningsstudiestöd i september, utan han hade vanligt studiemedel. Han tog även pappadagar i december när det var en paus med studierna.

CSN skickade ytterligare en skrivelse, den 13 mars 2025, där CSN anförde följande. CSN har kontaktat Försäkringskassan per telefon. De bekräftar den uppgift som finns i CSN:s system, att NN har tagit föräldrapenning i hel omfattning för den 9 och den 10 november samt den 18 till och med den 22 december 2024. CSN räknar ut ett genomsnitt för hans föräldrapenning under hela studiestödsperiod. CSN har bedömt att han har föräldrapenning i genomsnitt 10 procent av heltid under perioden den 14 oktober till och med den 22 december. Han kan inte få omställningsstöd för samma tid som han får föräldrapenning. Stämmer inte uppgifterna behöver han kontakta Försäkringskassan och få ett intyg som visar att han inte fått föräldrapenning utbetalt för ovan nämnda datum. Detta intyg skickar han till CSN. Kommer inget sådant intyg till CSN, fattas ett beslut på tillgängliga uppgifter i hans ärende.

NN besvarade CSN och anförde bland annat följande. Datumen som CSN fastnar vid, är på en helg och då var det inga studier. Han hade lika gärna kunnat arbeta dessa datum. Hur kan fem dagar av hela perioden, utgöra 10 procent. Det gäller samma för den 20 – den 22 december, det var ingen skola och helg. Han vill kunna studera färdigt.

CSN ändrade beslutet, den 17 mars 2025, och beviljade NN omställningsstudiestöd för 75 procent av helt stöd under vecka 42 – 51 år 2024 och för 50 procent av helt stöd under vecka 3 – 22 år 2025. CSN beslutade även om återkrav av omställningsstudiestöd om 15 660 kronor som betalats ut för vecka 42 – 51 år 2024 och om 19 704 kronor som betalats ut för vecka 3 – 8 år 2025. Av motiveringen till beslutet framgår bland annat följande. Utifrån de uppgifter CSN har fått från NN och Försäkringskassan har CSN bedömt att han har föräldrapenning i genomsnitt 10 procent av heltid under perioden den 14 oktober – den 22 december 2024. CSN kan lämna omställningsstudiestöd som tillsammans med föräldrapenning blir max 100 procent. CSN anförde vidare att NN får omställningsstudiestöd för 50 procent av heltid under vecka 3 – 22, 2025 eftersom CSN har bedömt att han arbetar i genomsnitt 50 procent av heltid under perioden den 13 januari – den 30 maj 2025. CSN kan lämna omställningsstudiestöd som tillsammans med hans arbete blir max 100 procent. CSN har bedömt att han borde insett att han fått för mycket omställningsstudiestöd utbetalt eftersom han varit beviljad omställningsstudiestöd på 100 procent av heltid men ändå tagit ut föräldrapenning från Försäkringskassan och utfört arbete under perioden med omställningsstudiestöd. CSN ska kräva tillbaka omställningsstudiestöd som betalats ut felaktigt eller med för högt belopp.

NN överklagade beslutet och anförde i huvudsak följande. Han vill att beslutet ändras, så att han får omställningsstudiestöd på 100 procent under andra kalenderhalvåret 2024 och inte 75 procent. Han har gjort en anmälan om felaktig utbetalning hos Försäkringskassan och tagit tillbaka samtliga sju föräldradagar och han har därmed rätt till 100 procent omställningsstudiestöd under denna period. Därför anser han att den påstådda skulden är felaktig och bör makuleras omgående. CSN har även räknat fram att han fick 10 procent av Försäkringskassan och han har då rätt till enbart 75 procent från CSN, vilket blir totalt 85 procent. Den uträkningen

känns inte genomtänkt. Han vill få rätt till fullt omställningsstudiestöd under andra kalenderhalvåret 2024, i och med att han har tagit tillbaka föräldraledigheten från Försäkringskassan.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet och anförde bland annat följande i ett yttrande. Omställningsstudiestöd får inte lämnas eller tas emot under samma tid för vilken det lämnas föräldrapenningsförmåner enligt socialförsäkringsbalken. En studerande som får föräldrapenningsförmåner under en studiestödsperiod, kan bara få omställningsstudiestöd under samma studiestödsperiod om den omfattning som föräldrapenningsförmåner mottas för, tillsammans med omställningsstudiestödet, som mest uppgår till heltid under och utslaget på hela den studiestödsperioden. Föräldrapenning är baserade på sju dagar per vecka. Enligt uppgifter från Försäkringskassan har NN fått föräldrapenning på heltid under perioden. CSN har inte fått någon ny information om att NN återbetalat dessa dagar till Försäkringskassan. NN har fått föräldrapenning under 7 dagar under en studiestödsperiod på 70 dagar, vilket motsvarar 10 procent av studiestödsperioden. Omställningsstudiestöd kan lämnas på omfattningarna heltid och 75, 60, 50, 40 och 20 procent av heltid. Det innebär att NN endast kan få omställningsstudiestöd på 75 procents omfattning under perioden den 14 oktober – den 20 december 2024 eftersom han har fått föräldrapenning på 10 procents omfattning under samma period. CSN anser därför att överklagandet ska avslås.

NN har fått möjlighet att lämna synpunkter med anledning av CSN:s yttrande, men han har inte hörts av.

CSN har därefter, genom dess rättsavdelning, inkommit med ett yttrande där de i huvudsak anförde följande. NN ansökte om omställningsstudiestöd på heltid för studier vid vuxenutbildningen för studietiden den 12 augusti – den 20 december 2024 och den 13 januari – den 30 maj 2025. CSN beviljade honom omställningsstudiestöd med 100 procent av heltid för höstterminen 2024, veckorna 42 – 51, och för vårterminen 2025, veckorna 03 – 22. Den 3 mars 2025 inhämtade CSN information från Försäkringskassan om att NN hade fått föräldrapenning för den 8 – 9 november och den 18 – 22 december 2024, och gav honom tillfälle att yttra sig över uppgiften. I sitt svar angav NN att uppgiften inte stämde och att han tagit ut föräldrapenning den 21 – 31 december 2024, när det var paus i studierna. CSN kontaktade därefter handläggare på Försäkringskassan som meddelade att NN efter ansökan den 21 november 2024 erhållit hel föräldrapenning för den 9 – 10 november 2024 och efter ansökan den 4 december 2024 erhållit hel föräldrapenning för den 18 – 22 december 2024. Efter ny kommunikering svarade NN att de dagar han tagit ut föräldrapenning antingen var helg eller dagar utan undervisning i skolan. Den 17 mars 2024 beslutade CSN att ändra sitt tidigare beslut och beviljade NN omställningsstudiestöd med 75 procent av heltid under veckorna 42 – 51. Samma dag beslutade CSN även om återkrav avseende det omställningsstudiestöd som betalats ut för mycket. I överklagandet anför NN i huvudsak att han gjort en anmälan om felaktig utbetalning till Försäkringskassan och kommer att få ett återkrav att betala in, varför han har rätt till helt omställningsstudiestöd. Vidare ifrågasätter han CSN:s uträkning, att 10 procent föräldrapenning innebär rätt till högst 75 procent omställningsstudiestöd. Försäkringskassan har i telefonsamtal med CSN den 21 maj 2025 uppgivit att NN gjorde den 18 mars 2025 en begäran om att få betala tillbaka föräldrapenningdagar,

en så kallad anmälan om felaktig utbetalning. Försäkringskassan beslutade den 1 april 2025 att de inte kan ändra ett beslut som inte varit felaktigt. Föräldrapenningdagarna kvarstår därmed, och har inte återbetalats. Omställningsstudiestöd får inte lämnas eller tas emot under samma tid för vilken det lämnas föräldrapenningsförmåner enligt socialförsäkringsbalken. Avsikten med samordningen är att en studerande inte ska kunna få omställningsstudiestöd och föräldrapenningsförmåner i en omfattning som tillsammans överstiger heltid, och därmed bli överkompenserad. En studerande som har fått föräldrapenning under en studiestödsperiod kan endast få omställningsstudiestöd under samma studiestödsperiod om den genomsnittliga omfattningen av föräldrapenningen tillsammans med omställningsstudiestödet uppgår till som mest heltid. För en studerande som har helt omställningsstudiestöd finns därmed inget utrymme för uttag av föräldrapenning under en studiestödsperiod. En studiestödsperiod utgörs av de kalenderveckor som omställningsstudiestöd har beviljats för. I aktuellt ärende är det vecka 42–51, således från och med den 14 oktober till och med den 22 december 2024, vilket utgör 70 dagar (10 veckor x 7 dagar). Under denna period har NN tagit ut hel föräldrapenning på sjukpenningnivå under sju dagar, vilket utgör i genomsnitt 10 procent av heltid ($7 \text{ dagar} / 70 \text{ dagar} = 0,1$). Den omständigheten att föräldrapenningen tagits ut på helger eller dagar utan undervisning saknar betydelse. Eftersom den genomsnittliga omfattningen av NN uttag av föräldrapenning, tillsammans med omfattningen av omställningsstudiestödet, överstiger heltid har han inte rätt till omställningsstudiestöd med 100 procent av heltid. Omställningsstudiestöd får endast lämnas med vissa angivna procentandelar, med som mest heltid och därefter som mest med 75 procent av heltid. Det finns inga procentandelar däremellan. NN kan därmed som mest beviljas omställningsstudiestöd med 75 procent av heltid. På grund av att NN tagit ut föräldrapenning under studiestödsperioden utan att meddela detta till CSN har för mycket omställningsstudiestöd betalats ut. Det finns därför grund för beslut om återkrav. CSN anser således att överklagandet ska avslås.

NN lämnade därefter, med anledning av CSN:s yttrande, in en skrivelse och anförde i huvudsak följande. Han tycker det är orimligt, att fem föräldradagar kan motsvara nästan sjuttontusen kronor i återbetalning. Han försökte betala tillbaka dessa dagar till Försäkringskassan, men Försäkringskassan nekade det. Han tycker att det är fel i systemet mellan myndigheterna. Hade han vetat om det här, så hade han inte tagit ut någon föräldradag, vilka för övrigt bara infaller på helger, när han inte studerar. Han kunde ha arbetat, med valde att vara föräldraledig med sitt barn och nu ska det straffa honom fruktansvärt i ett återkrav, som han omöjligt kan betala tillbaka, då han fortfarande studerar.

Författningsbestämmelser

Av 29 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd framgår bland annat att omställningsstudiestöd inte får lämnas eller tas emot för den tid för vilken det lämnas sjukersättning, aktivitetsersättning, rehabiliteringsersättning eller föräldrapenningsförmåner enligt socialförsäkringsbalken.

Av 9 kap. 3 § CSNFS 2022:5 framgår följande. Föräldrapenningsförmåner och omställningsstudiestöd anses lämnas för samma tid om den genomsnittliga omfattningen av de båda ersättningarna under en studiestödsperiod tillsammans uppgår till mer än heltid.

Av 40 § lagen om omställningsstudiestöd framgår att om en studerande har fått omställningsstudiestöd felaktigt eller med för högt belopp på grund av att han eller hon har förvärvsarbetat i en större omfattning än den som lagts till grund för beräkningen av stödet, ska det som betalats ut för mycket krävas tillbaka.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket genom oriktiga uppgifter eller genom att inte fullgöra sin uppgifts- och anmälningsskyldighet eller på något annat sätt har orsakat att omställningsstudiestöd lämnats felaktigt eller med för högt belopp, ska det som betalats ut för mycket krävas tillbaka. Detsamma gäller om någon på annat sätt fått stöd felaktigt eller med för högt belopp och insett eller borde ha insett detta.

Om det finns synnerliga skäl, får ett krav på återbetalning enligt första eller andra stycket helt eller delvis avstås.

Överklagandenämndens bedömning

NN har överklagat CSN:s beslut endast i den del det avser höstterminen 2024. Den fråga som då ska prövas i ärendet gäller omställningsstudiestöd och samordning med föräldrapenning under höstterminen 2024 utifrån en ändring i föreskriften 9 kap. 3 § CSNFS 2022:5, som trädde i kraft den 1 juli 2023.

Föräldrapenning är en skattepliktig ersättning och kan lämnas för dagar eller del av dagar. Omställningsstudiestödet lämnas med ett veckobelopp och kan lämnas som helt stöd, 75 procent av helt stöd, 60 procent av helt stöd, 50 procent av helt stöd, 40 procent av helt stöd och 20 procent av helt stöd.

Av ovan redovisade bestämmelser framgår att omställningsstudiestöd inte får lämnas eller tas emot för samma tid för vilken det lämnas föräldrapenningförmåner enligt socialförsäkringsbalken. I prop. 2021/22:176 sida 237 – 238 framgår bland annat att tanken bakom samordningsbestämmelsen är att den studerande inte ska kunna ha ersättning från två olika håll, för samma aktivitet och samma tid. Det bör däremot vara möjligt att parallellt uppbära omställningsstudiestöd och andra ersättningar om det rör sig om skilda aktiviteter som under samma kalendertid berättigar till ersättning. Den sammanlagda ersättningen bör dock aldrig kunna överstiga heltid. Vidare kan utläsas att omställningsstudiestöd, till skillnad från exempelvis studiemedel, saknar en motsvarande inkomstbegränsning likt fribeloppet. Det finns därför en risk att studerande med omställningsstudiestöd kan komma att överkompenseras genom att få omställningsstudiestöd och föräldrapenning för samma tid.

Eftersom omställningsstudiestöd ges per vecka så behöver även den föräldrapenning som tagits ut under helgdagar samordnas med stödet. CSN har numera reglerat hur samordning ska ske, genom föreskriften, och föräldrapenningsförmåner och omställningsstudiestöd anses lämnas för samma tid om den genomsnittliga

omfattningen av de båda ersättningarna under en studiestödsperiod tillsammans uppgår till mer än heltid.

Överklagandenämnden konstaterar att det i ärendet har framkommit att NN, som har beviljats omställningsstudiestöd med 100 procent av heltid, också har tagit ut föräldrapenning under den 8 november – den 9 november och den 18 december – 22 december 2024.

Ett uttag av föräldrapenning om sju dagar under den aktuella studieperioden om 70 dagar, vecka 42 – 51 år 2024 utgör i genomsnitt 10 procent av heltid. Den omständigheten att föräldrapenningen tagits ut på helger och dagar utan undervisning saknar betydelse. Eftersom den genomsnittliga omfattningen av NNs uttag av föräldrapenning, tillsammans med omfattningen av omställningsstudiestödet, överstiger heltid har han inte rätt till omställningsstudiestöd med 100 procent av heltid. NN får därför, efter sådan samordning med föräldrapenning, rätt till omställningsstudiestöd med som mest 75 procent av heltid.

Överklagandenämnden bedömer mot denna bakgrund att NN, genom att inte fullgöra sin uppgift- och anmälningsskyldighet, har orsakat att omställningsstudiestöd betalades ut med för högt belopp för vecka 42 – 51 år 2024. Grund för återkrav finns därför. För att återkrav ska kunna efterges krävs att det finns synnerliga skäl, det vill säga ytterst speciella omständigheter. Vad som framkommit i ärendet utgör, enligt Överklagandenämndens mening, inte sådana omständigheter som kan utgöra synnerliga skäl för eftergift. Överklagandet ska därför avslås.

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna Olof Edling, Staffan Ingmanson, Jessica Levin, Jonathan Sjölander, Helena Söderberg och Jenny Twana.

Föredragande: Anni Tuliv

Beslutet har signerats digitalt av myndighetschefen Robert Dalman

Kopia till CSN och CSN:s rättsavdelning